

FREMTIDENS HERBERGER

MODEL FOR UDVIKLING AF HERBERGER DER UNDERSTØTTER HOUSING FIRST

PIXIUDGAVE

INDHOLD

Forord	3
Hjemløserereformen fordrer en ny herbergsmodel	5
Forandringsteorien	6
Model for fremtidens herberg	7
Designprincipper for fremtidens herberg	8
Typologier for fremtidens fysiske rammer	13
Kontaktstedet	14
Eventuelle supplerende funktioner	20
Eksempel på indretning af kontaktsted	21
Overgangsboligen	22
Eksempel på indretning af overgangsbolig	30
Kilder	32

Analysen er udarbejdet af et tværfagligt rådgiver-team fra Carlberg og Cubo Arkitekter på opdrag fra Kirkens Korshær, Realdania, Hjem til Alle Alliancen og Det Obelske Familiefond.

Arbejdet er foregået i tæt samarbejde med Kirkens Korshærs herberger i Aarhus, Sønderborg og Aalborg, samt en følgegruppe bestående af seniorforsker Lars Benjaminsen fra Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE); projektchef Mette Margrethe Elf fra Realdania; centerchef Tina Maria Larsen fra Center for Sociale Indsatser i Aalborg Kommune; direktør i Brabrand Boligforening og tidl. rådmænd for Sociale Forhold og Beskæftigelse i Aarhus Kommune Kristian Würtz; boligstrategisk konsulent Tom Pedersen Rønning fra Beskæftigelse og Socialforvaltningen i Odense Kommune; Søren Romar fra Sammenslutningen af Boformer for Hjemløse; Ilja Sabaj-Kjær, Anne Bergvith Sørensen fra Hjem til Alle Alliancen; udviklingskonsulent Maj Kastanje fra Kirkens Korshærs herberg i Hillerødgade samt chefkonsulent Heinz Wolf fra Kirkens Korshær.

FORORD

NY FREMTID FOR HJEMLØSHED

Alle mennesker fortjener en bolig, og en individuelt tilpasset støtte til at løse hverdagens problemer. Så en bolig bliver til et varigt hjem.

Det mener Kirkens Korshær. De sidste ti år har vi desværre set en stigning i antallet af hjemløse borgere i Danmark. I samme periode har vi fået mere og mere dokumentation for, at Housing First virker i kampen mod hjemløshed.

I blandt andet Finland, Norge og også i flere danske byer har Housing First medvirket til at mennesker er kommet ud af hjemløshed. Derfor støtter Kirkens Korshær aktivt op om den aktuelle hjemløserreform og den intensiverede udrulning af Housing First i Danmark.

Når borgere fremover skal tilbydes egen permanent bolig hurtigst muligt, er spørgsmålet hvilken rolle landets knap 100 herberger og forsorgshjem skal spille. Og hvordan de indrettes og organiseres, så

de bedst muligt understøtter udrulningen af Housing First.

Det er de spørgsmål, som Kirkens Korshær i samarbejde med Realdania, Det Obelske Familiefond og Hjem til Alle Alliancen har sat sig for at kaste lys over.

Resultaterne af analysen kan du læse i denne pixiudgave, og i sin fulde længde i hovedrapporten, som er tilgængelig på Kirkens Korshærs hjemmeside.

God læselyst!

Jeanette Bauer, chef for Kirkens Korshær

MODELLEN

HJEMLØSEREREFORMEN FORDRER EN NY HERBERGSMODEL

I november 2021 blev der indgået en politisk aftale om en ny hjemløserereform med det formål at bekæmpe hjemløshed i Danmark ved at udbrede tilgangen Housing First.

Kernen i reformen består i en omlægning af hjemløseindsatsen, således at en væsentlig del af den milliard kroner, som i dag bruges på langvarige herbergsophold, i stedet bruges på at tilbyde borgere i hjemløshed en permanent boligløsning med en individuelt tilpasset bostøtte.

Housing First medfører et behov for en nytænkning af herbergerne og deres indsatser. Mange herberger fremstår i dag institutionelle, og deres fysiske rammer gør det vanskeligt at understøtte arbejdet med en Housing First tilgang. Der vil derfor fremadrettet være behov for et markant løft af de fysiske rammer, hvis herbergerne aktivt skal bidrage til udrulningen af reformen.

Det forventes, at reformen overordnet vil medføre en reduktion i antallet af herbergspladser i Danmark, men samtidigt at de tilbageværende herberger fortsat skal spille en nøglerolle i forhold til a) den akutte

indsats for mennesker i hjemløshed; b) arbejdet med hurtigst muligt at afklare borgerens bolig- og støttebehov; c) at formidle den permanente boligløsning og udføre bostøttearbejde i samarbejde med kommunerne.

HERBERGERNES FORVENTEDE FREMTIDIGE NØGLEOPGAVER:

- **AT MODTAGE** og indskrive borgere, der er i målgruppen for et tilbud ifølge Servicelovens §110.
- **AT TILBYDE** de indskrevne borgere en midlertidig overgangsbolig på herberget.
- **AT AFKLARE** og beskrive borgerens bolig- og støttebehov i en handleplan.
- **AT PÅBEGYNDE** bostøtten allerede under opholdet i den midlertidige overgangsbolig.
- **OG I** samarbejde med kommunen hjælpe borgeren videre i egen permanent bolig, hvor bostøtteordningen fortsættes.

Hvad bliver det nye?

MINDRE OPHOLD MERE FORLØB

Det forventes, at varigheden af det gennemsnitlige herbergsophold forkortes og vil udgøre en intensiveret afklaringsproces - Som udgangspunkt med en varighed på maksimalt 90 dage i tråd med de ændrede regler for kommunernes refusion.

TÆTTERE SAMARBEJDE MED KOMMUNEN

Det bliver kommunerne som får til opgave at tilvejebringe de permanente boligtilbud efter endt herbergsophold. Kommunens medarbejdere må derfor forventes i højere grad at få deres gang på herbergerne.

AKTIVITETER I LOKALSAMFUNDET FREMFOR PÅ HERBERGET

Med kortere indskrivningsperiode vil der være mindre behov for aktivitetsmuligheder og fællesskab på selve herbergerne. Det vil ofte give bedre mening at støtte borgerens deltagelse i det lokalsamfund, som borgeren skal etablere sig i.

MINDRE INSTITUTION, MERE BOLIG

For bedre at muliggøre en afklaring af borgernes bolig- og bostøttebehov er det optimalt, hvis borgeren under det kortvarige ophold på herberget tilbydes en overgangsbolig, som ligner det hjem, borgeren vil møde, når denne udskrives til egen bolig.

INDIVIDUEL BOSTØTTE I HELE FORLØBET

Når borgeren fremover tilbydes en overgangsbolig på herberget, som er en reel bolig (med egen indgang, køkken og bad/toilet), så kan bostøtten med fordel starte op allerede, mens borgeren bor i overgangsboligen.

BORGEREN I CENTRUM FOR INDSATSEN

Endelig må det forventes, at herbergerne får en udvidet rolle i forhold til at varetage bostøtten ude hos borgerne i overensstemmelse med myndighedernes kommende krav om anvendelse af godkendte støttemetoder.

FORANDRINGSTEORIEN

VI ARBEJDER FOR AT...

- **...BEKÆMPE HJEMLØSHED** ved hurtigst muligt at tilbyde hjemløse en selvstændig permanent bolig samt en individuelt tilpasset bostøtte.

DERFOR ER FREMTIDENS HERBERGER EN SUCCES...

- **HVIS DE** bliver et naturligt kontaktsted for mennesker i både akut og langvarig hjemløshed.
- **HVIS DE** hurtigst muligt formår i samarbejde med kommunen at afklare borgernes boligbehov og formidle en permanent bolig med den rette bostøtte.
- **HVIS DE** som led i recovery-arbejdet kan hjælpe borgeren med at gøre deres bolig til et hjem.

DET KAN VI OPNÅ...

- **HVIS DER** overalt i landet er tilstrækkeligt med tilgængelige boliger der matcher målgruppens betalingsevne.
- **HVIS HERBERGERNE** transformeres fra midlertidige bosteder til kontaktsteder med fokus på formidling af boliger og bostøtte.
- **HVIS BORGERNE** i den kortvarige afklaringsperiode kan tilbydes en reel selvstændig overgangsbolig, der ligner den bolig de kommer ud i.

DERFOR VÆLGER VI...

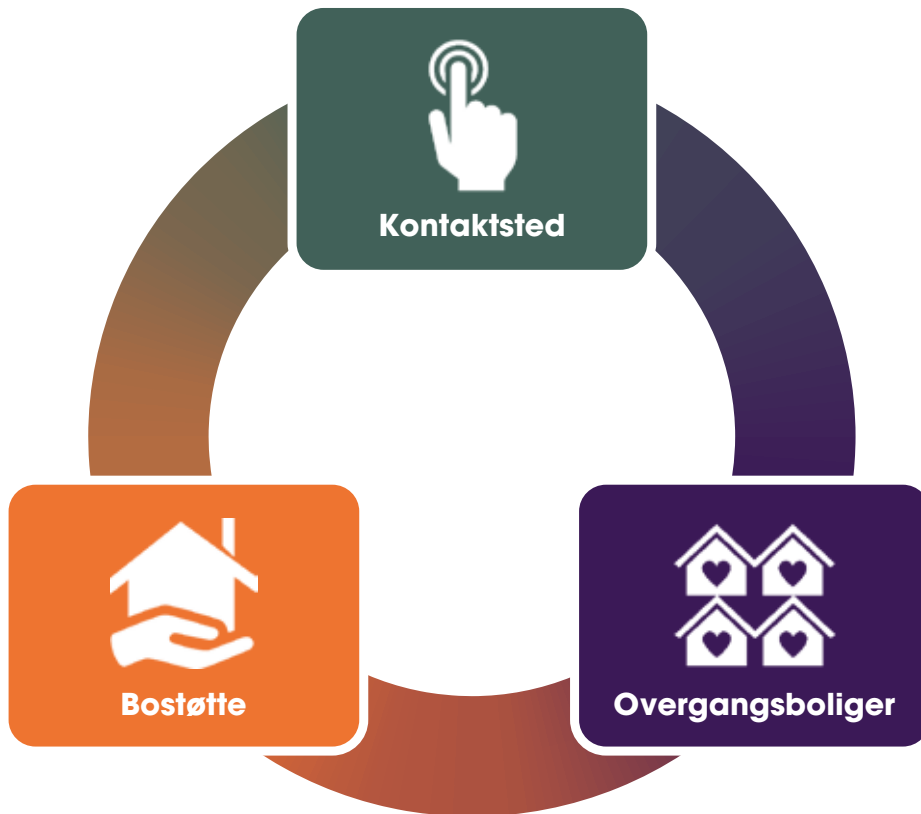
- **AT TRANSFORMERE** eksisterende værelser på herbergerne til selvstændige overgangsboliger.
- **AT OMDANNE** de administrative arealer til kontaktsteder med fokus på indskrivning og afklaring af boligbehov, støttebehov, rådgivning m.m.
- **AT KONCENTRERE** den primære socialfaglige indsats omkring bostøtte efter anerkendte modeller.

VI SER OM INTENTIONERNE ER LYKKEDES VED AT MONITORERE BLANDT ANDET...

- **ANTALLET AF** hjemløse borgere som udskrives til egen bolig.
- **DEN GENNEMSNITLIGE** tid for ophold i herbergets overgangsboliger.
- **ANTALLET AF** genindskrivninger.
- **ANTALLET AF** selvstændige overgangsboliger.
- **ANTAL GODKENDTE** bostøtteforløb.

MODEL FOR FREMTIDENS HERBERG

FREMTIDENS HERBERG BESTÅR AF TRE KERNEELEMENTER

ET KONTAKTSTED

hvor alle mennesker i hjemløshed kan henvende sig og få tilbudt en bolig. Kontaktstedet forestår indskrivning i overgangsbolig, afklaring af bolig- og støttebehov og formidling af permanent boligtilbud.

OVERGANGSBOLIGER

som er små, selvstændige enheder, der funktionelt ligner den permanente bolig, som den hjemløse borger kan forvente at blive tilbudt. Overgangsboliger målrettet unge bør ligeledes være selvstændige boliger, men kan suppleres med udvalgte fællesfaciliteter, som de unge kan vælge til og fra.

BOSTØTTE OG EFTERFORSORG

som tilbydes efter individuel afklaring til borgerne – i nogle tilfælde allerede i overgangsboligen, og sidenhen i det permanente boligtilbud.

Alle herberger er i dag forskellige og tilpasset lokale målgrupper og behov, det vil de også være i fremtiden. Sammensætningen og udformningen af de tre kerneelementer vil være forskellig, og det samme vil behovet for at supplere de tre kerneelementer med andre tiltag (alternative plejehjemspladser, fremskudt sagsbehandling, mødesteder, rådgivningstilbud etc.)

DESIGNPRINCIPPER FOR FREMTIDENS HERBERG

Hvis herbergernes fysiske rammer aktivt skal bidrage til at hjælpe borgerne ud af hjemløshed, så forudsætter det:

Et **design** som fremmer borgernes **velbefindende**.

Et **design** som fremmer borgernes **værdighed og empowerment**.

Et **design** som skaber **sikkerhed** for både borgere og medarbejdere.

Et **design** som understøtter **det socialfaglige arbejde** med overgangene fra hjemløshed til egen bolig.

Disse fire grundprincipper vurderes at være nødvendige, hvis herbergets fysiske rammer skal give optimale muligheder for at hjælpe borgerne ud af hjemløshed. I konkrete byggeprojekter vil mange andre hensyn til bæredygtighed, planforhold, arbejdsmiljø, økonomi, drift m.m. naturligvis udgøre væsentlige supplerende designprincipper.

1. DESIGN FOR VELBEFINDENDE

Beboerne på et herberg har typisk komplekse problemer og traumer med i bagagen, og vil ofte være stressede og i højt alarmberedskab. Herbergets fysiske rammer har derfor en vigtig egenskab i forhold til at skabe ro, trykthed og stabilitet.

Ved at indtænke en traumebevidst tilgang i designprocessen, er det muligt at tage højde for eventuelle 'traume-triggers' (Berger, Frøslev-Thomsen og Fynbo, 2022). Et traumeinformeret design kan handle om at give brugerne overblik, muligheder for retræte, kontrol med mikroklimaet med videre. (Pable, McLane og Trujillo, 2022).

Der bør ligeledes være særligt fokus på et inkluderende design, som skaber lige adgang og muligheder for alle brugere uanset deres særlige behov, fysiske eller psykiske lidelser og udfordringer.

2. DESIGN FOR VÆRDIGHED OG EMPOWERMENT

Hjemløshed vil for de fleste være forbundet med oplevelser af ikke at blive anerkendt som ligeværdig, at blive mødt med fordomme og måske endda afsky. Mennesker i hjemløshed oplever typisk at miste kontrollen over det, der sker i deres eget liv, hvilket kan have en negativ indvirkning på oplevelsen af eget værd (Pable, McLane, Trujillo, 2022).

Her kan herbergets fysiske rammer understøtte det grundlæggende socialfaglige mål, at borgerne mødes som ligeværdige mennesker, som anerkendes ud fra deres egne behov.

Helt central i denne sammenhæng er at fremtidens herberger tilbyder den hjemløse borger en reel, midlertidig overgangsbolig. At have egen indgang, mulighed for et privatliv og ikke være tvunget til at dele toilet og bad er en respektfuld anerkendelse af den hjemløses ret til egen bolig.

Herberget kan endvidere spille en vigtig rolle ved at udgøre et mere neutralt og ligeværdigt mødested for borgeren i samarbejdet med de myndigheds- og sundhedspersoner, som den hjemløse borger ofte er i kontakt med.

3. DESIGN FOR SIKKERHED

Traumatiserende hændelser, vold og overgreb (både fysisk og psykisk) kan både være triggere til, at mange ender i hjemløshed, men er for mange også en del af livet som hjemløse, særligt dem som lever deres liv på gaden og herberger (Benjaminsen, 2019; Erkan, 2007).

For mennesker i hjemløshed er sikkerhed et af de fundamentale behov, som herbergerne skal være med til at opfylde - og her spiller de fysiske rammer en vigtig rolle (Behrens, 2017).

Her kan faktorer som gode oversigtforhold, tilstrækkeligt med plads, flugtveje og muligheder for at se an, gøre at konflikter kan nedtrappes eller helt undgås.

4. DESIGN FOR DE GODE OVERGANGE

Den nye hjemløse reform betyder, at borgeren i fremtiden skal opholde sig kortest mulig tid på herberget. De fysiske rammer skal understøtte, at opholdet er midlertidigt, og at herbergsindsatsen skal opfattes som et forløb, der hjælper borgeren i overgangene - fra hjemløshed til overgangs-

bolig på herberg, og fra overgangsbolig og videre ud i egen bolig.

Det betyder, at fremtidens herberg grundlæggende skal indrettes, så det understøtter afklaring af bolig og bostøtte, frem for langvarigt ophold med service og fællesfaciliteter. Bl.a. skal kontaktstedet rumme faciliteter til rådgivning, udkørende bostøtter og fremskudt sagsbehandling. De fysiske rammer skal gøre det nemt at søge vejledning og hjælp, når behovet opstår. Ligeledes skal overgangsboligen rumme alle boligens basale funktioner og have plads til, at bostøtten kan være på besøg og enten samtale eller bistå borgeren med rengøring, madlavning eller andre hverdagsaktiviteter.

Når indsatsen for at få borgerne hurtigt videre i egen bolig intensiveres, så er der brug for samtidigt at styrke borgerens relationer til det lokalsamfund, borgeren fremadrettet skal bo i. I stedet for primært at have aktiviteter og fællesarealer på herberget, vil der i fremtidens herberg være fokus på at bygge bro til byens øvrige tilbud til målgruppen - det kan være væresteder, kommunale indsatser, foreninger, behandlingscentre m.m.

DESIGNPRINCIPPER

EKSEMPLER PÅ ARKITEKTONISKE VIRKEMIDLER

PRINCIP 1

DESIGN FOR VELBEFINDENDE

- **GOD RUMLIGHED** med brede gangområder, plads omkring opholdszoner og højt til loftet.
- **GODE OPBEVARINGSMULIGHEDER** og rolige overflader, som skaber visuel ro.
- **ANVENDELSE AF** naturmaterialer inde som ude.
- **UDSIGT OG** adgang til natur.
- **LØSNINGER SOM** giver beboerne mulighed for at skærme sig mod indkig.
- **GODE DAGSLYSFORHOLD** også når beboerne har brug for at skærme sig mod omverden.
- **AKUSTIKDÆMPNING OG** god lydisolering – særligt i fortløbige rum og mellem boligenheder.
- **MULIGHED FOR** personlig indretning – for eksempel mulighed for at hænge noget op på væggene, plads til egne møbler m.m.
- **DÆMPNING AF** støj – fra ventilation, husholdningsmaskiner og udefrakommende støj fra trafik eller andet.
- **BRUG AF** helende/terapeutiske designprincipper: Duft og farver i beplantning, lyd af rindende vand.
- **KLAR ZONEINDELING** i privat, fælles, offentlig og administrative zoner.
- **GODE OVERSIGTS-** og orienteringsforhold (transparente overgange), så brugerne er forberedt på det de møder.
- **BUFFERZONER MELLEM** private, semiprivate og offentlige zoner.
- **UNIVERSELT DESIGN** med lige adgang for alle uanset funktionsnedsættelser.
- **INDRETNING MED** møbler og materialer, der patinerer pænt, tåler hårdt slid og let kan udskiftes.

PRINCIP 2

DESIGN FOR VÆRDIGHED OG EMPOWERMENT

- **EN INDIVIDUEL** bolig med egen indgang og alle basale boligfunktioner.
- **GODE OPBEVARINGSMULIGHEDER**, som gør det let at indrette boligen til et hjem.
- **PLADS TIL** at have gæster uden at gæsten skal sidde på sengen.
- **GENNEMGÅENDE FOKUS** på æstetik og kvalitet.
- **INDRETNING EFTER** princip om universelt design, som tager højde for målgruppens særlige behov og eventuelle funktionsnedsættelser.
- **BOLIGER, DER** er nemme at indrette og rydde op i, selvom man ikke kommer med møbler selv.
- **LET OG** funktionel adgang til diverse rengøringsartikler, som gør det nemt at tage ansvar for renhold af bolig.
- **INDRETNING SOM** gør det nemt at holde rent (få kanter, væghængt toilet, overflader der let kan vaskes af etc.).
- **AFSKÆRMET SOVEZONE**, så borgeren kan opretholde en vis privathed ved besøg.
- **INDRETNING AF** kontaktstedet, der sikrer at borgeren bliver set og budt velkommen af personale.
- **EN IKKE-INSTITUTIONEL** indretning der sætter borgeren i centrum og minimerer klientgørelsen.

PRINCIP 3

DESIGN FOR SIKKERHED

- **FOKUS PÅ** etablering af flugtveje på kontorer, i samtalerum, fællesarealer m.m.
- **GOD SIGTBARHED** og overblik på hele matriklen – både inde og ude.
- **GOD PLADS** er generelt med til at minimere konflikter og gøre det nemt at passere hinanden. Undgå trange gangarealer. Eventuelle gangarealer skal være brede og med god plads.
- **GOD BASISBELYSNING** både ude og inde om aftenen.
- **INDRETNING DER** minimerer risiko for selvskade. Skjulte rørføringer og brudsikkert spejlglas m.m.
- **SKÆRMEDE I** stedet for lukkede enheder.
- **DØRE DER** åbner udad, kan ikke blokeres indefra (relevant på toiletter med risiko for OD).
- **OVERVEJ BEHOVET** for at minimere brandfare ved at kunne sætte autosluk på ovne og kogeplader.
- **HOVEDDØRE TIL** boligenheder som åbner udad, så de ikke kan sparkes ind eller blokeres indefra.

PRINCIP 4

DESIGN FOR GODE OVERGANGE

- **NEM WAYFINDING** og nemt at finde medarbejdere.
- **ET KONTAKTSTED** der i indretning og funktionalitet er naturligt og let at henvende sig til for borgere i eller på kanten af hjemløshed.
- **ET KONTAKTSTED** som rummer plads til de offentlige og private aktører, som er nødvendige for at sikre en hurtig, holistisk og individuel indsats for at bringe borgere ud af hjemløshed.
- **MIDLERTIDIGE OVERGANGSBOLIGER** der i funktionalitet så vidt muligt ligner de boliger, som borgerne skal videre ud i.
- **EVENTUELLE SUPPLERENDE** boligfunktioner (som eksempelvis vaskeri), der er indrettet, så de mest muligt ligner samme funktioner i de boligområder borgerne skal videre ud i.
- **OVERGANGSBOLIGER INDRETTET** på en måde, der gør dem nemme at flytte ind i og gøre til et midlertidigt hjem.
- **ET PERSONALE** som generelt er tilgængeligt og synligt, og derfor opleves som en hjælp for borgeren.
- **PLACERING CENTRALT** i byen (normalisering, nem adgang fra station, nem adgang til andre services).

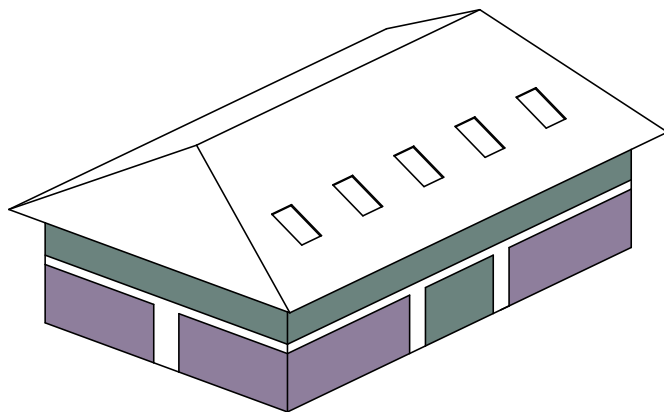

HERBERGETS FYSISKE RAMMER

TYOLOGIER FOR FREMTIDENS FYSISKE RAMMER

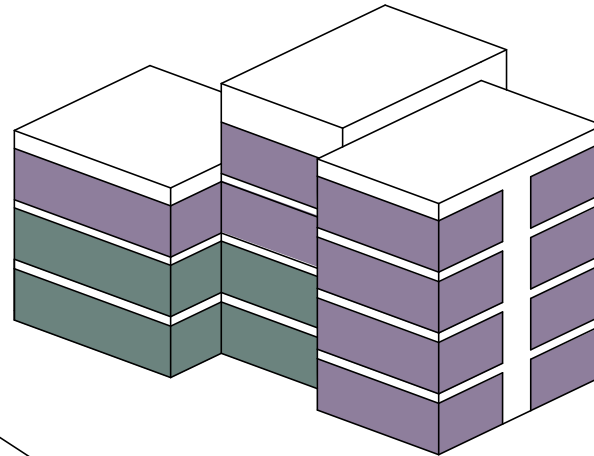

På de følgende sider udfoldes de to fysiske kerneelementer i fremtidens herberg, kontaktstedet og overgangsboligen. Som illustreret nedenfor, kan de to elementer både indpasses i eksisterende byggeri, i ny bebyggelse eller i mobile enheder.

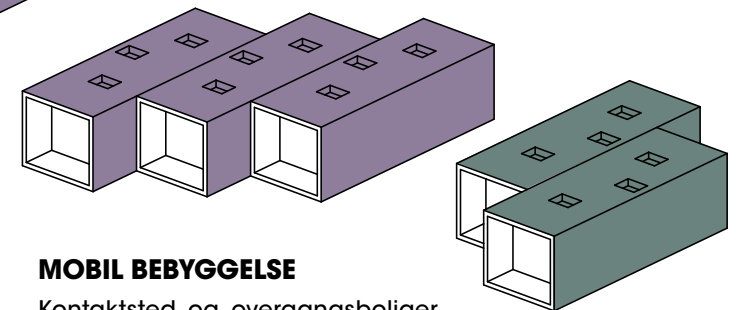
EKSISTERENDE BEBYGGELSE

Kontaktsted og overgangsboliger kan indpasses i en eksisterende bebyggelse.

NY BEBYGGELSE

Kontaktsted og overgangsboliger kan indpasses i en ny bebyggelse.

MOBIL BEBYGGELSE

Kontaktsted og overgangsboliger kan indpasses i en mobil bebyggelse.

KONTAKTSTEDET

DE FYSISKE RAMMER

Kontaktstedet er fremtidens herbergs administrative centrum og der, hvor herberget inviterer borgeren indenfor, tager imod, indskriver, lytter og afklarer.

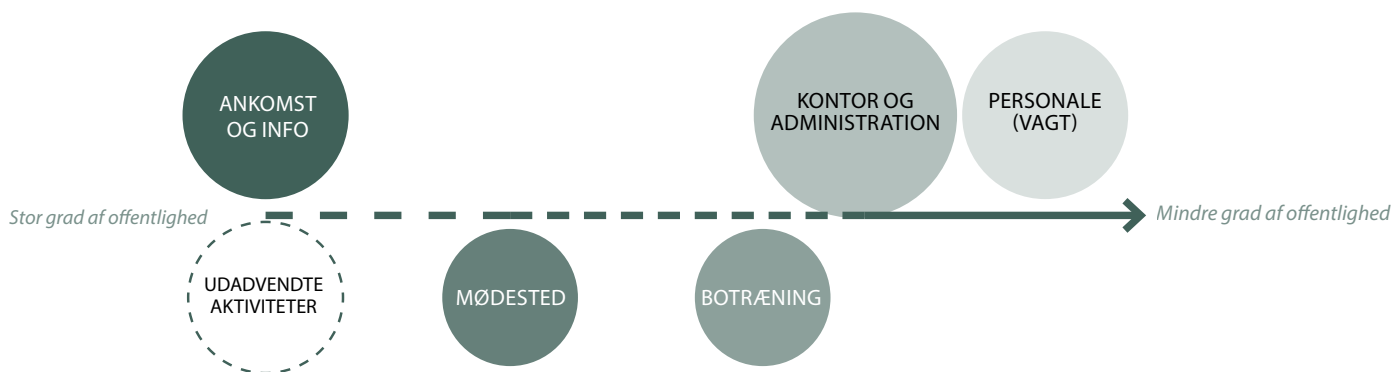
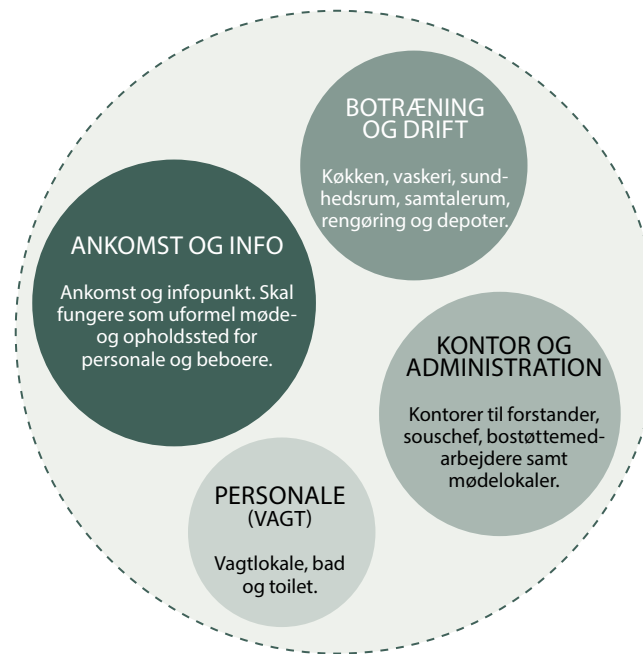
Kontaktstederne kan i tillæg hertil måske få en mere forebyggende funktion i fremtiden. Herbergets egne medarbejdere eller eksterne aktører med gang på herberget vil potentielt kunne rådgive borgere på kanten af hjemløshed omkring manglende huslejebetaling, hjælp til støtte i eget hjem, hjælp til kontakt ind i sundhedssystemet m.v.

Som et resultat af hjemløserenformen skal kommunale sagsbehandlere i fremtiden have samtaler med de af kommunens hjemløse borgere, der opholder sig på herberger i andre kommuner. Disse sam-

taler vil med fordel kunne foregå på det konkrete herberg, og kontaktstedet bør derfor kunne stille fleksible kontorpladser og samtalerum til rådighed.

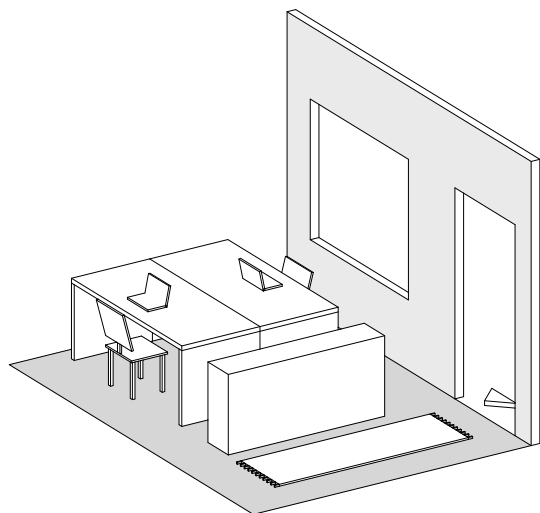
Udfordringen er her at indrette en funktionel administrativ zone, som samtidigt tager venligt og godt imod mennesker i en sårbar position.

I det følgende præsenteres Kontaktstedets primære funktioner/rum med anbefalinger og skitser af indretningsprincipper.

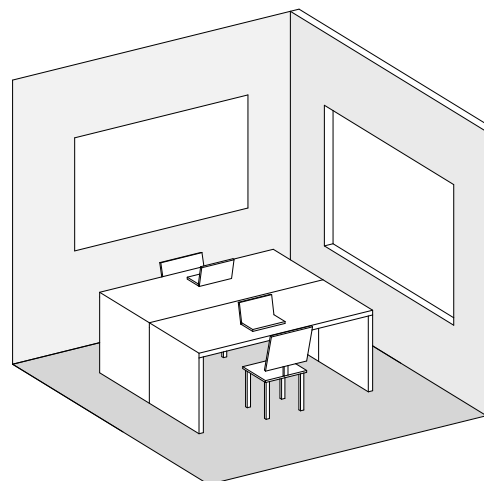

KONTAKTSTEDET

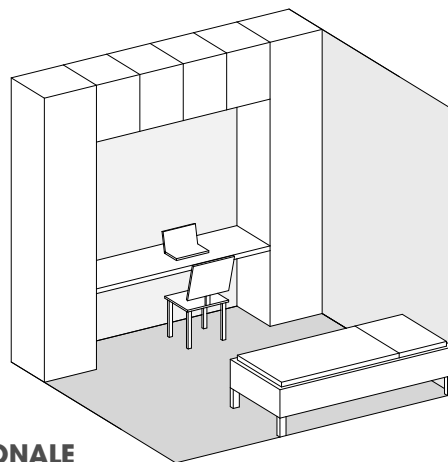
FUNKTIONSKATALOG MED PRIMÆRE FUNKTIONER

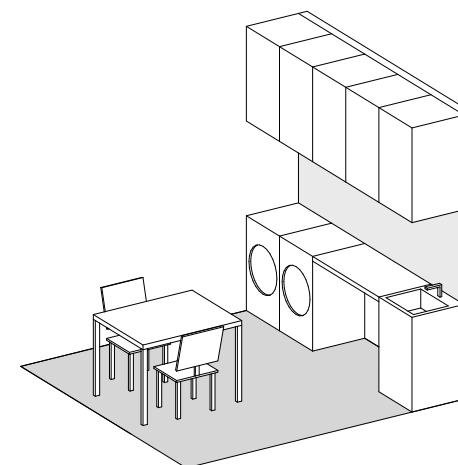
ANKOMST OG INFO
(primær funktion)

KONTOR OG ADMINISTRATION
(primær funktion)

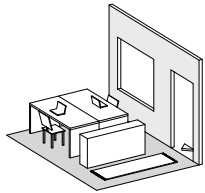
PERSONALE
(primær funktion)

BOTRÆNING OG DRIFT
(supplerende funktion)

ANKOMST OG INFO

PRIMÆR FUNKTION

Kontaktstedets ankomstzone er den centrale indgang til herberget – både for nye borgere som henvender sig, og for personale og samarbejdspartnere.

Placeringen og udformningen af ankomstområdet skal gøre det nemt at finde og nemt for personale at møde og byde borgere og gæster velkommen. Ankomstzonen skal placeres separat i afstand fra overgangsboligerne, så boligerne forstyrres mindst muligt.

I kontaktstedets ankomstzone skal borgerne blive set og kunne henvende sig til personalet. Det kan have form af et åbent kontor, der skaber en naturlig arbejdsplads for personalet, så de opholder sig centralt og er nemme at lokalisere for borgerne. Der skal være fokus på god belysning, rolige farver og materialer, der skaber en velkommende atmosfære.

Kontaktstedet og ankomstområdet skal både fremstå professionelt og seriøst uden at fremstå institutionelt.

Skitse af ankomst- og infoområde

DESIGN FOR VELBEFINDENDE

A Rolige farver, grønne planter, dagslys, god kunstig belysning og lukkede opbevaringsløsninger kan skabe et visuelt roligt og afstressende miljø.

B Brug af materialer og elementer, der skaber en velkommende og hjemlig atmosfære som elementer af træ, farver, billeder m.m.

DESIGN FOR VÆRDIGHED OG EMPOWERMENT

C Synlig ankomst og indretning, der sikrer at borgerne bliver set og budt velkommen af personalet.

D Henvendelsesområde af uformel karakter (seriøst uden at være institutionelt)

DESIGN FOR SIKKERHED

E God plads og god oversigt ved at bl.a. undgå trange og smalle gange.

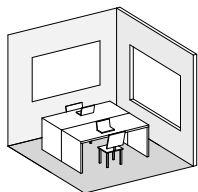
F Retrætemuligheder.

DESIGN FOR GODE OVERGANGE

G Nem wayfinding og nemt at finde medarbejdere.

KONTOR OG ADMINISTRATION

PRIMÆR FUNKTION

Kontaktstedet skal rumme herbergets kontorer og øvrige administrative funktioner. Herunder arbejdspladser til ledelse, bostøttemedarbejdere og til eventuelle eksterne aktører (eksempelvis fremskudt sagsbehandling, misbrugskonsulent og lign.).

Bostøttemedarbejdernes arbejdspladser placeres, så de er lette at tilgå for borgerne. Der skal i tilknytning til disse arbejdspladser være et rum til fortrolig samtale med borgeren.

Pladser til eksterne samarbejdspartnere kan bestå i en eller flere flex-arbejdspladser. Også disse skal have adgang til et samtalerum.

Kontorer og samtalerum skal så vidt muligt have to ind- og udgange og gerne et vindue i døren, der kan blændes med persienne eller gardin. Det giver medarbejderne mulighed for at regulere behovet for privathed og sikkerhed.

Skitse af kontor og administration

DESIGN FOR VELBEFINDENDE

A Indretning, der skaber et godt arbejdsmiljø: godt kunstigt og naturligt lys, god akustik, rolige farver, ergonomiske møbler m.m.

C Vægdekoration eller udsigt til natur, der kan bidrage med visuelle pauser.

F Retrætemuligheder.

D Materiale-, farve- og møbelvalg der bidrager med en professionel og på samme tid imødekommende atmosfære.

G Vindue med mulighed for at blænde indkig, for at understøtte sikkerhed og privathed.

DESIGN FOR VÆRDIGHED OG EMPOWERMENT

B Indretning i samtalerum, der fremmer en tryk og fortrolig samtale: god lydisolering, minimering af forstyrrelser, møblering, der kan bistå forskellige samtaler (bløde, uformelle møbler, bordopstilling m.m.).

DESIGN FOR SIKKERHED

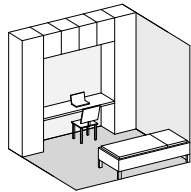
E God plads og mulighed for at kunne trække sig er med til at minimere konflikter.

DESIGN FOR GODE OVERGANGE

H Placering af samtalerum og kontorer, der er nemme at tilgå for borgerne.

PERSONALE

PRIMÆR FUNKTION

Der skal som en del af kontaktstedet indrettes et pauserum med garderobeskabe til ejendele samt separat toilet (eventuelt med bad) til personalet. Der vil i de fleste herberger derudover være behov for et vagtværelse med plads til en sovende nattevagt.

Disse personalefaciliteter har borgerne ikke adgang til, og de kan derfor med fordel placeres længst væk fra de områder, som borgerne har adgang til.

Personalefaciliteterne skal give personalet ro i en hektisk hverdag og kan derfor med fordel indrettes med rolige farver, udsigt til natur, naturlige materialer m.m.

Skitse af
personalerum

DESIGN FOR VELBEFINDENDE

A Brug af rolige farver, udsigt til natur og naturmaterialer kan skabe et roligt miljø.

DESIGN FOR VÆRDIGHED OG EMPOWERMENT

B Separat bad og toilet til personale.

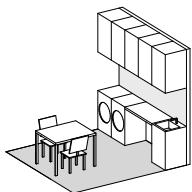
C Garderobeskabe til ejendele.

DESIGN FOR SIKKERHED

D Plads til sovende nattevagt.

BOTRÆNING OG DRIFT

SUPPLERENDE FUNKTION

Med afsæt i princippet om at designe for værdighed og empowerment, skal kontaktstedet også rumme et vaskeri, hvor beboerne selv kan vaske tøj og sengetøj. Vaskefaciliteterne må i indretning og funktion gerne minde om de fælles vaskerier, der findes i de boligforeninger, som mange af borgerne skal videre ud i. Vaskerummet må gerne placeres centralt og synligt, så beboerne bliver mindet om at benytte faciliteterne. Der kan med fordel tænkes i opholdsmuligheder i forbindelse med vaskeriet, så beboerne har mulighed for at holde øje med deres ejendele, mens de bliver vasket.

Nogle herberger har behov for depotplads til at kunne opbevare en del af borgernes personlige møbler og ejendele, mens de er indskrevet.

I fremtiden skal en væsentlig del af rengøringen foregå decentralt i borgernes overgangsboliger med støtte fra bostøtte-

personale. Men der vil fortsat være behov for et rengøringsrum på kontaktstedet.

Hverken depot- eller rengøringsrum behøver en central placering, men arbejdsmiljø og sikkerhed er vigtige hensyn i forhold til placering og udformning af disse funktioner.

Idet borgerne i overgangsboligerne har deres eget køkken, vil der kun i mindre grad være behov for fælleskøkkener, der kan producere mad til hele beboergruppen. Mange herberger vil i stedet kunne nøjes med et mindre 'anretterkøkken' med plads til at lave mindre serveringer og lejlighedsvis fællesspisninger.

Faciliteter som vaskeri og køkken vil kunne indgå som træningsfaciliteter i den socialfaglige bostøtteindsats, mens beboerne bor på herberget. Der bør derfor være plads til at borger og bostøtte kan stå sammen ved siden af hinanden og arbejde.

Der skal være fokus på sikkerhed og flugtveje i de faciliteter, som benyttes af beboerne.

Kontaktstedet rummer ud over faciliteter til indskrivning og kontorarbejde også en række supportfunktioner, som er nødvendige for driften af herberget, herunder eksempelvis depot- og rengøringsrum, vaskeri og eventuelt køkken.

Skitse af rum med bostøttefunktion

DESIGN FOR VELBEFINDENDE

A *Minimering af stimuli og visuel ro ved brug af fx skabslåger og støjsvage vaskemaskiner.*

DESIGN FOR VÆRDIGHED OG EMPOWERMENT

B *Intuitiv indretning, der gør det nemt at se, hvor og hvad ting er, og hvad man skal.*

DESIGN FOR SIKKERHED

C *Retrætemuligheder og visuel forbindelse til administration.*

DESIGN FOR GODE OVERGANGE

D *God plads til både borger og bostøttemedarbejder.*

E *Karakter af fælles vaskeri, der findes i de boligforeninger som mange af borgerne skal videre ud i.*

EVENTUELLE SUPPLERENDE FUNKTIONER

Som det er nævnt flere gange, så udgør kontaktsted, overgangsboliger og bostøtte de tre kernefunktioner i modellen for fremtidens herberg. Hidtil har mange herberger i tillæg også tilbudt borgerne forskellige aktivitetsmuligheder og fællesfaciliteter. I en fokuseret Housing First model, skal disse så vidt muligt tilbydes borgeren – ikke på herberget, men ude i det lokalsamfund, som borgeren hurtigst muligt skal ud og bo i. Gerne med support fra bostøtten. Det styrker borgerens relation til og netværk i lokalmiljøet og benævnes i nogle tilfælde Community First.

På det konkrete herberg, vil behovet for supplerende funktioner afhænge af målgruppen og den kontekst, herberget er placeret i, og herunder den rollefordeling og samarbejde, det er muligt for herberget at opbygge med andre aktører. En central placering i en større by giver naturligvis andre muligheder end en mere isoleret placering i tyndt befolkede områder.

I nogle tilfælde vil det fortsat være nyttigt og relevant med forskellige supplerende funktioner. Det kan være en beskæftigelsesindsats med egne værksteder og butiksudsalg som på Koføeds Skole i København, et særligt fokus

på håndtering af de gadeboendes sundhedsudfordringer ved at indrette et sundhedsrum som på Kirkens Korshærs værested i Esbjerg eller behovet for at kunne vælge et socialt mødested med plads til fællesspisning til, som tilfældet er for de unge hjemløse på Kirkens Korshærs herberg i Sønderborg. Afgørende er det, at faciliteterne ikke erstatter overgangsboligens primære boligfunktioner og derfor altid er fællesskaber, som borgeren kan vælge til efter behov og overskud.

Der vil ofte være en socialfaglig gevinst ved sådanne supplerende in-house faciliteter. Dels kan de styrke tilliden og relationsopbygningen mellem borgerne og herbergets personale. Dels kan det tilbyde personalet nogle trygge rammer at arbejde med borgerens sociale relationer til andre i.

I nogle tilfælde kan interne fællesskaber omvendt være en udfordring. Dels hvis det afholder nogle borgere fra at opsøge fællesskaber uden for herbergets rammer, eller hvis fællesskaberne bliver af en karakter, som fastholder nogle i uheldige former for samvær centreret omkring misbrug eller anden uønsket adfærd.

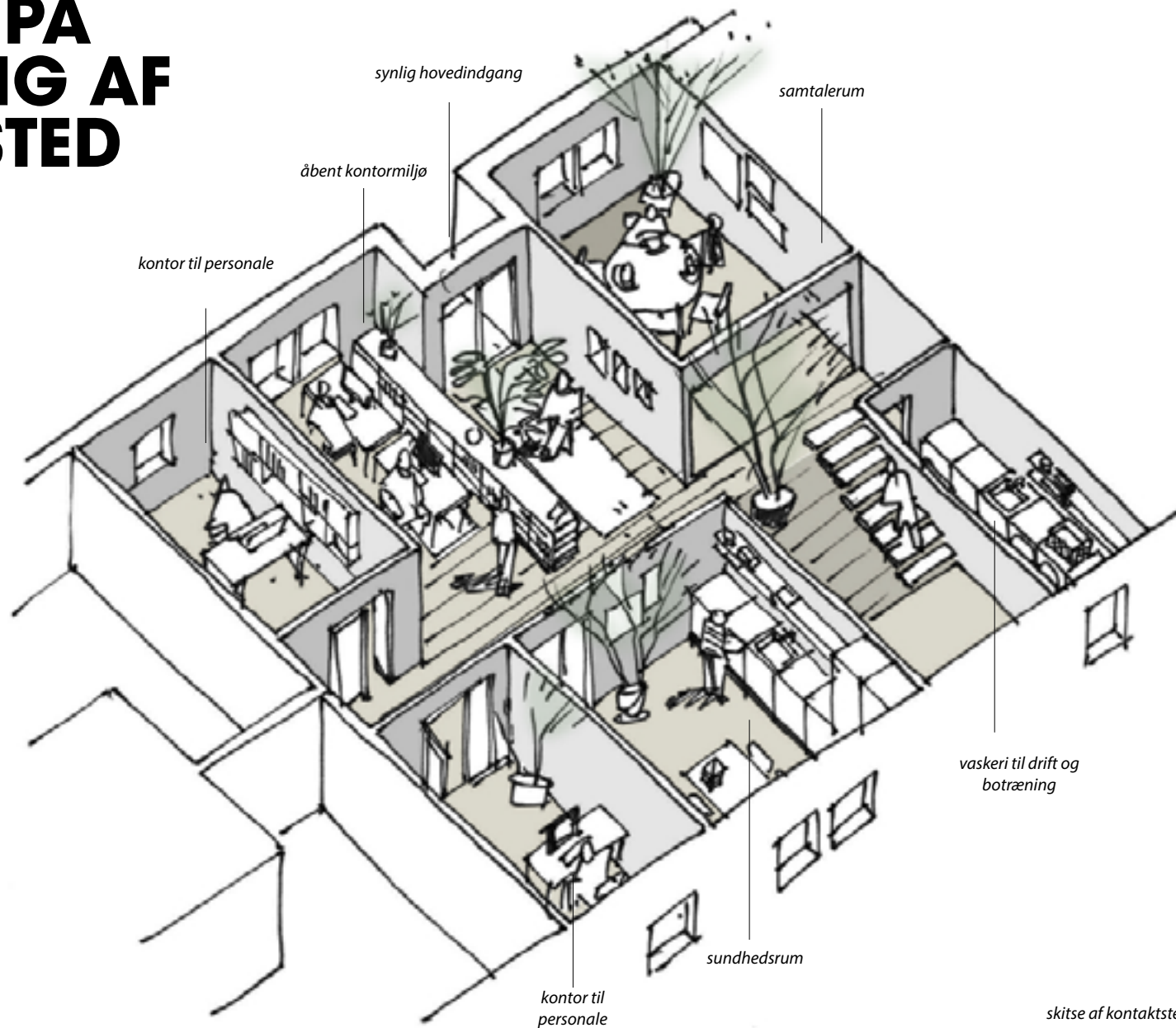

Koføeds Skole i København

Makers corner, Roskilde: Tegnestuen Vandkunsten

EKSEMPEL PÅ INDRETNING AF KONTAKTSTED

OVERGANGSBOLIGEN

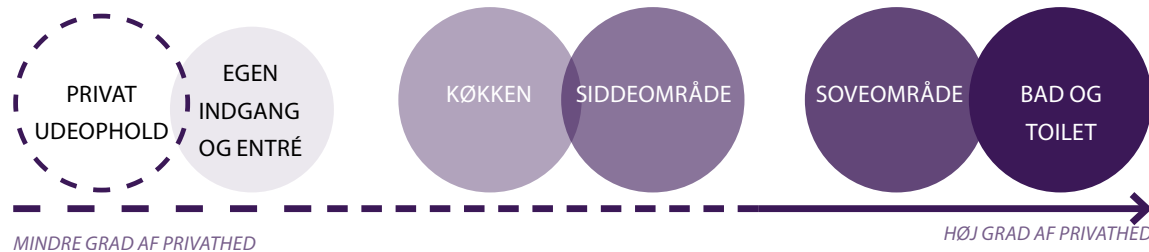
Overgangsboligerne er fremtidens herbergs tilbud til borgerne i den periode de afventer et permanent boligtilbud.

Det afgørende er her, at overgangsboligen er en værdig og selvstændig bolig med alle primære boligfunktioner.

En værdig og fuldt funktionel bolig vil gøre det muligt for herberget hurtigt at afklare borgerens behov for bostøtte, ligesom bostøtten kan påbegyndes allerede under opholdet i den midlertidige overgangsbolig.

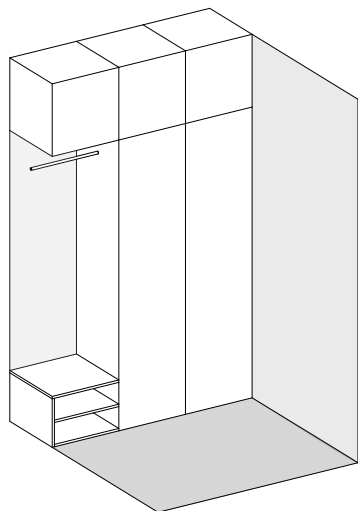
Mange herberger har i dag utidssvarende værelsesgange og for lidt plads til personalets arbejde med at hjælpe borgerne til selvhjælp. De utilstrækkelige fysiske rammer bidrager til uro og konflikter og vanskeliggør medarbejderindsatsen for at skabe ro og stabilitet.

Udfordringen er at indrette selvstændige og værdige boligenheder, som samtidigt er økonomisk realiserbare og funktionelle i drift.

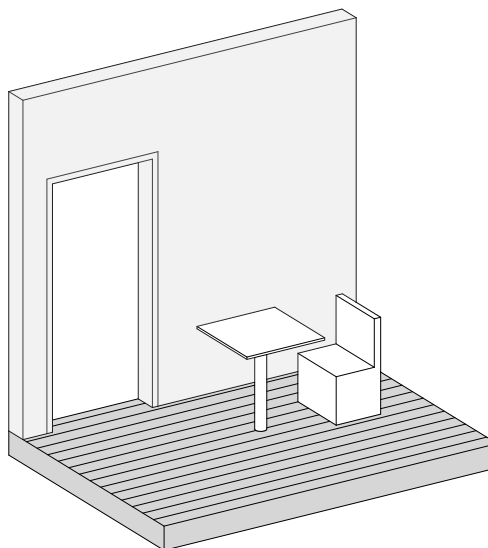

OVERGANGSBOLIGEN

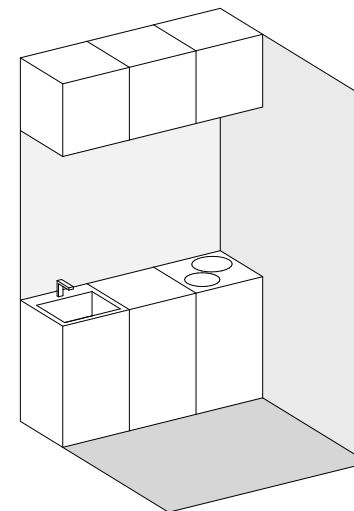
FUNKTIONSKATALOG

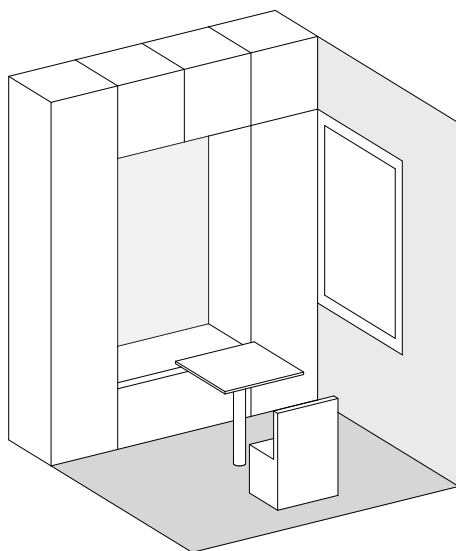
EGEN INDGANG OG ENTRÉ

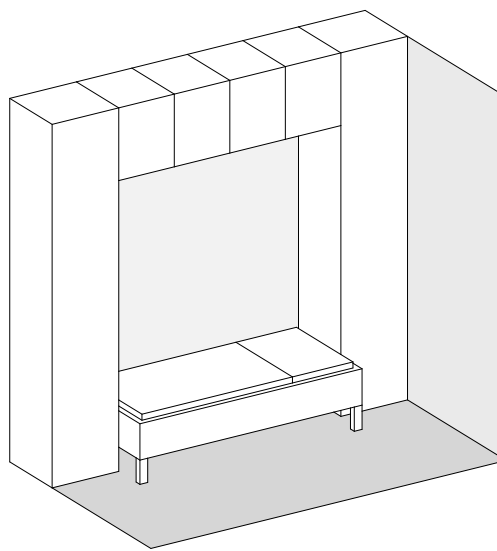
PRIVAT UDEOPHOLD

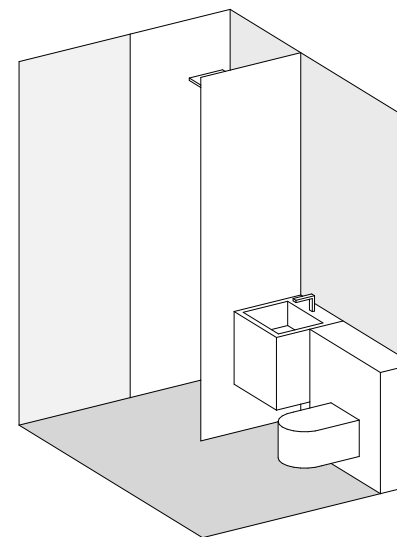
KØKKEN

SIDDEOMRÅDE

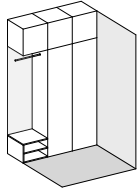
SOVEZONE

BADEVÆRELSE

EGEN INDGANG OG ENTRÉ

MINDRE GRAD AF PRIVATHED

Et primært værktøj til at mindske stress, støj og antallet af konflikter er ved at sikre egen indgang til boligerne. Herved nedbringes mængden af uforudsigelighed ved at give beboeren kontrollen tilbage. Omgangen mellem ansatte og beboere får samtidig bedre forudsætninger for at blive mere respektfuld og mindre institutionel ved at sikre en klar opdeling mellem offentligt og privat.

Egen indgang til boligen er i tillæg vigtig for beboerens egenansvar, følelse af ejerskab og værdighed.

I udformningen af ankomst- og entréfunktionen er det vigtigt at overgangszonen er tydeligt markeret for at definere zonedelingen mellem offentlig og privat territorie.

Entréfunktionen kan med fordel være afskærmet en smule fra den resterende del af overgangsboligen for at give beboeren tid til at forberede sig på, at der kommer besøg. Integreret opbevaring i entréen kan være en god måde at holde orden og overblik. Et arkitektonisk virkemiddel, der kan være medvirkende til at reducere stress og give øget ro og overblik.

Skitse af egen indgang

Skitse af afskærmet entréfunktion

DESIGN FOR VELBEFINDENDE

A Tydelig markeret overgangszone ved ankomst til boligen.

B Hoveddør af delvis glas for gode orienteringsmuligheder men med fokus på privatliv og muligheden for at kunne skærme sig.

C Strategisk placerede møbler for at skærme resten af boligen.

DESIGN FOR VÆRDIGHED OG EMPOWERMENT

D Indgang og dørparti, der tydeliggør, at det er borgerens egen bolig.

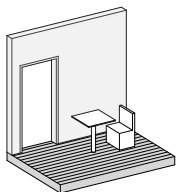
DESIGN FOR SIKKERHED

E God plads omkring entre.

F Hoveddøre til boligen som åbner udad, så de ikke kan sparkes ind eller blokeres indefra.

PRIVAT UDEOPHOLD

MINDRE GRAD AF PRIVATHED

Til venstre: Skitse af privat udeophold set udefra

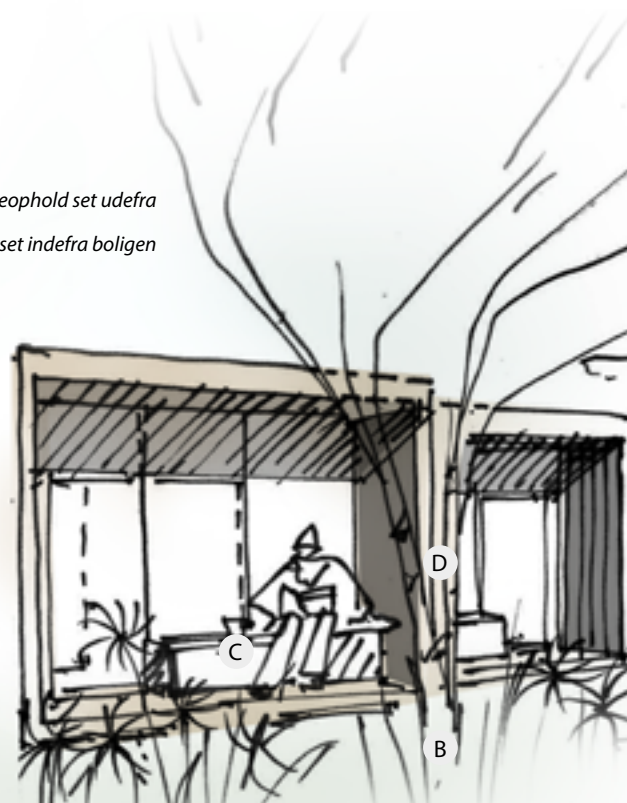
Til højre: Skitse af privat udeophold set indefra boligen

Udeområdet kan både fungere som en udvidet del af den individuelle overgangsbolig eller som et fællesareal for hele herberget afhængigt af, om udeopholdet er placeret i direkte forbindelse med overgangsboligen eller som en del af et fælles opholdsareal.

Et privat udeophold kan være medvirkende til, at den enkelte kan trække ud i den friske luft uden nødvendigvis at skulle være en del af et socialt rum. Dette bidrager med en mulighed for kunne vælge fællesskabet til og fra, ved at have forskellige zoner med forskellige grader af privathed i udeområder.

Det er vigtigt, at der ved privat udeophold tænkes i muligheder for at skærme mod indkigsgener.

Udsigt og adgang til natur kan være med til at fremme den mentale sundhed, mindske stressniveau, give øget ro i tråd med designprincippet om at styrke borgernes velbefindende. På mange herberger vil der være behov for, at udearealerne giver plads til, at borgerne har hunde.

DESIGN FOR VELBEFINDENDE

- A God forbindelse mellem ude og inde.
- B Brug af helende/terapeutiske designprincipper: duft og farver i beplantning m.m.
- C Sideområde så man kan trække udenfor.
- D Fokus på lydisolering mellem overgangsboliger/lejligheder.

DESIGN FOR VÆRDIGHED OG EMPOWERMENT

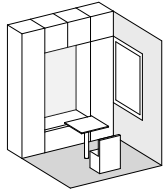
- E Plads til hunde.

DESIGN FOR SIKKERHED

- F Balance mellem af kunne skærme private udeområder og hensynet til at personale har overblik over matriklen.

SIDDEOMRÅDE

ALMINDELIG GRAD AF PRIVATHED

Siddeområdet er der, hvor beboeren kan spise sin mad, men det er også den mindre private del af boligen, hvor borgeren kan have besøg. Her kan bostøttemedarbejderen og beboeren sidde sammen i forbindelse med bostøtten, og der skal være plads til, at man kan sidde sammen omkring en pc. Siddeområdet bør indrettes med fokus på pladsoptimering og med fokus på at varetage svære samtaler.

Der skal være plads til et lille bord og to siddepladser.

Siddeområdet rummer den primære opholdszone. Området skal derfor tage hensyn til, at borgerne vil have forskellige behov og ønsker til indretningen. Indbyggede møbler som en reol eller skab, kan hjælpe til at holde orden på lidt plads, og udsigt til natur kan bidrage med ro.

Skitse af
siddeområde

DESIGN FOR VELBEFINDENDE

A Mulighed for at kigge ud og udsigt til natur.

B Gode dagslysforhold, også når beboerne har brug for at skærme sig.

DESIGN FOR VÆRDIGHED OG EMPOWERMENT

C Plads til at have gæster, uden at gæsten skal sidde på sengen.

D Indretning med delvist indbyggede møbler, der gør det nemt at indrette og rydde op i, selvom man ikke kommer med møbler selv.

DESIGN FOR SIKKERHED

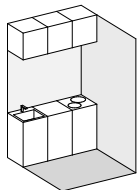
E Skærmede fremfor lukkede enheder.

DESIGN FOR GODE OVERGANGE

F Plads til at beboer og bostøttemedarbejder kan sidde og samtale. Den ene siddeplads kan tænkes i sammenhæng med en bred vindueskarm eller siddeniche i et opbevaringsmøbel.

KØKKEN

ALMINDELIG GRAD AF PRIVATHED

Skitse af køkken

Et eget køkken eller tekøkken giver borgeren selvbestemmelse og gør eventuelle spisefællesskaber til noget, borgeren kan vælge til efter lyst og behov. Dette taler ind i princippet om værdighed og empowerment.

Køkkenet er en vigtig zone for den socialfaglige indsats. Der skal være plads til, at to personer – borgeren og bostøtten - kan stå ved siden af hinanden og arbejde sammen.

DESIGN FOR VELBEFINDENDE

A Funktionel opbevaring med lukkede skabe, gør det nemt at holde orden og skabe visuel ro.

DESIGN FOR VÆRDIGHED OG EMPOWERMENT

B Indretning med møbler og materialer, der patinerer pænt, tåler hårdt slid og let kan udskiftes, hvis et element går i stykker.

DESIGN FOR SIKKERHED

C Skærmede fremfor lukkede enheder.

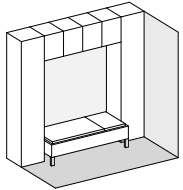
DESIGN FOR GODE OVERGANGE

D Plads til, at både beboer og bostøttemedarbejder kan stå og arbejde i køkkenet.

E Et eget køkken eller tekøkken, der afspejler det køkken, borgerne vil kunne møde i det permanente boligtilbud.

SOVEOMRÅDE

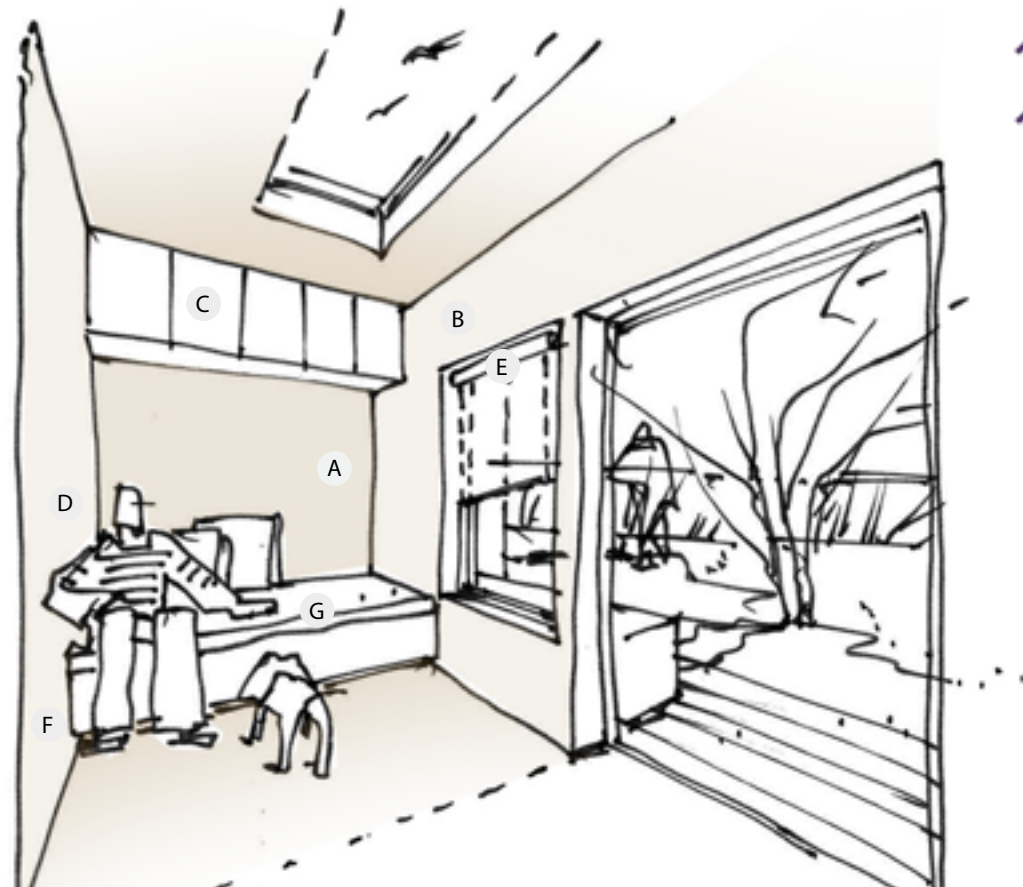
STØRRE GRAD AF PRIVATHED

Sovezonen er en af boligens mest private og intime zoner, og den skal derfor placeres, så det ikke er det første, man møder, når man træder ind i boligen. Det giver beboeren kontrol over, hvem der har adgang til soveområdet.

Det skal være nemt og muligt at hænge ting op på væggen og indrette sig personligt. Minimering af støj og robuste løsninger til afskærmning for indkig og lys om natten er afgørende for et godt sovemiljø.

Indbyggede opbevaringsløsninger kan gøre det nemt at holde orden og opbevare sine ejendele på begrænset plads.

DESIGN FOR VELBEFINDENDE

A Brug af naturmaterialer og rolige farver.

B Mulighed for at hænge noget på væggene, plads til egne møbler m.m.

DESIGN FOR VÆRDIGHED OG EMPOWERMENT

C Afskærmet sovezone, så borgere kan opretholde en vis privathed ved besøg.

D Fleksible afskærmningsløsninger som eksempelvis gardin.

DESIGN FOR SIKKERHED

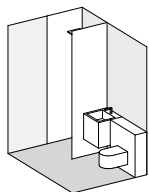
E Skærmede fremfor lukkede enheder.

DESIGN FOR GODE OVERGANGE

F Indretning af overgangsbolig, der i så vidt muligt omfang ligner den lejlighed, borgerne vil møde efter herbergsopholdet med bl.a. eget soveområde.

BAD OG TOILET

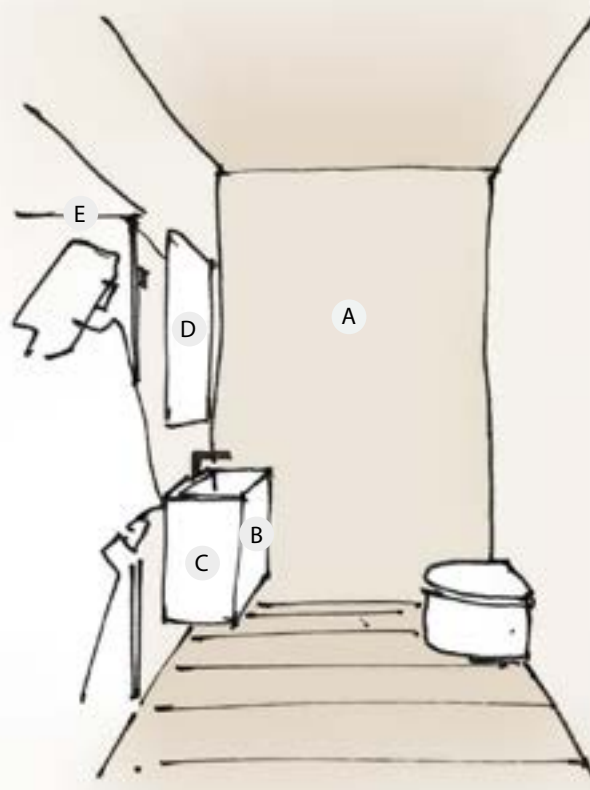
STØRRE GRAD AF PRIVATHED

At have eget toilet og bad er en vigtig forudsætning for borgernes velbefindende, tryghed, værdighed og empowerment.

Undersøgelser viser, at fælles toiletter og badefaciliteter på herberger ofte er en kilde til konflikt og utryghed (Carlberg, 2022 og Benjaminsen, Vistisen og Kristensen, 2019). Et privat badeværelse bidrager til borgernes eget ansvar, og det kan indgå som et element i bostøtten - eksempelvis i forhold til, hvad der skal ske ved et stoppet afløb m.m.

Badeværelseskerner kan placeres centralt i boligen, som en måde at opdele boligarealet i forskellige zoner. De skal indrettes med robuste materialer med fokus på renhold og slid, men uden at få institutionel karakter. Vaske bør være indbygget i møbel og toiletkummer bør være væghængte. Gode opbevaringsmuligheder og rolige overflader kan skabe visuel ro.

Skitse af bad og toilet

DESIGN FOR VELBEFINDENDE

A Rolige farver og materialevalg.

DESIGN FOR VÆRDIGHED OG EMPOWERMENT

B Fokus på robuste og rengøringsvenlige materialer og elementer, der er nemme at udskifte, hvis de går i stykker.

C Plads til opbevaring.

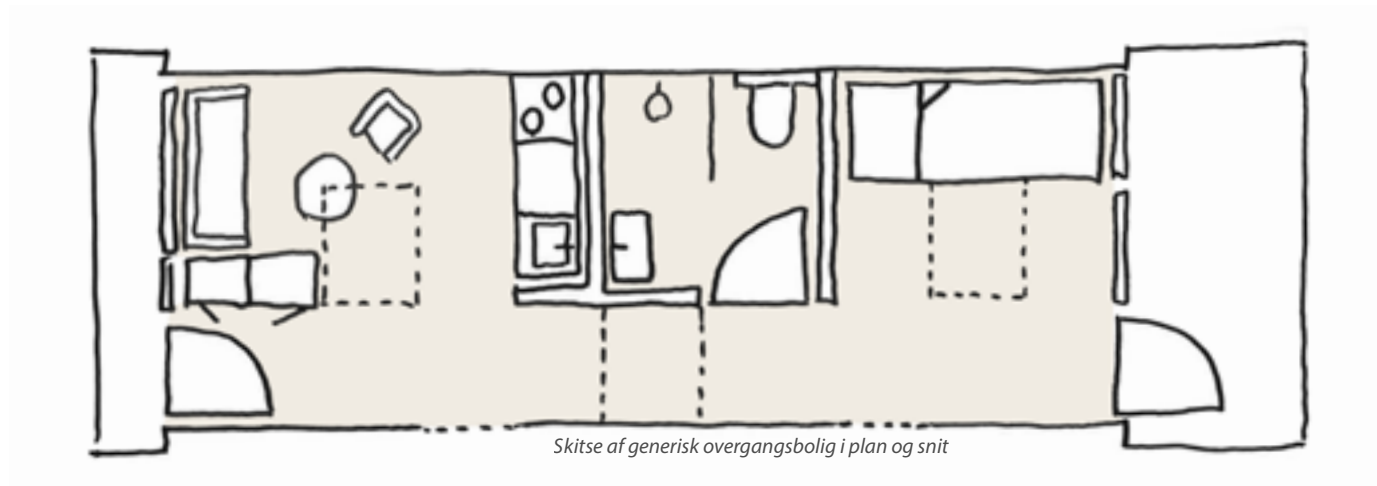
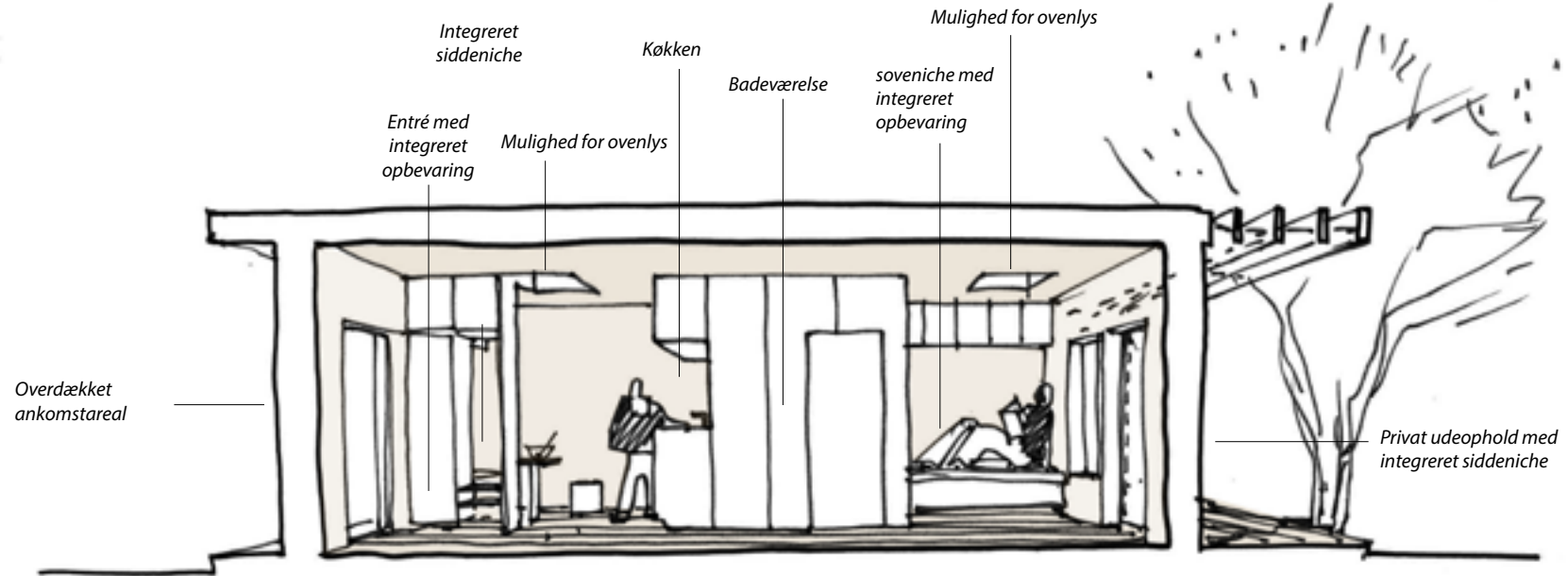
DESIGN FOR SIKKERHED

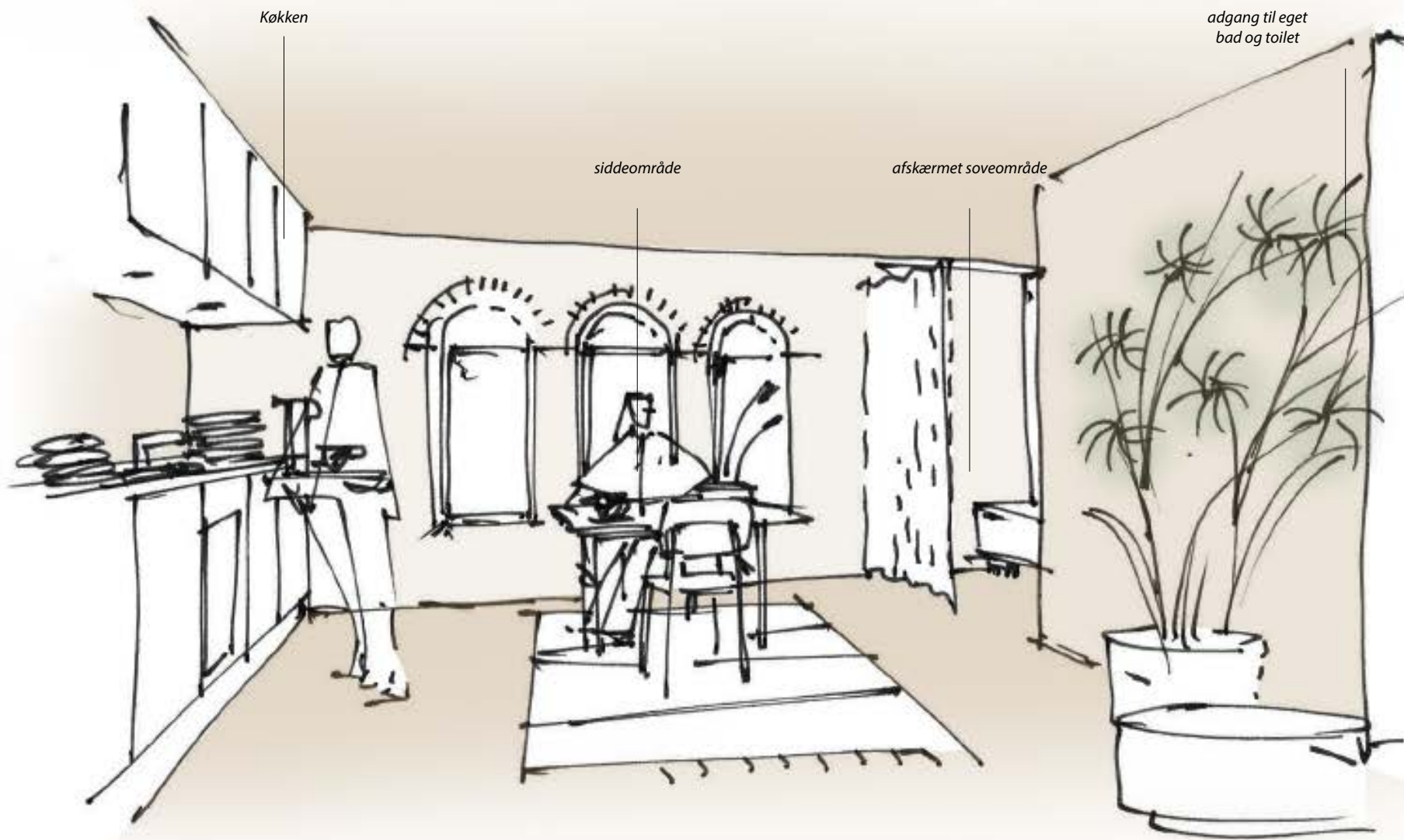
D Indretning, der minimerer risiko for selvskade. Skjulte rørføringer og brudsikkert spejlglass m.m.

E Døre, der åbner udad og ikke kan blokeres indefra ift. risiko for OD.

EKSEMPEL PÅ INDRETNING AF OVERGANGSBOLIG

KILDER

Benjaminsen, L. (2019(1)), Hjemløshed i Danmark 2019 – National Kortlægning, VIVE

Benjaminsen, L. (2019(2)), Boliger til unge i hjemløshed – muligheder og barrierer – En caseundersøgelse i tre kommuner, VIVE

Benjaminsen, L., L. Vistisen og R. Christensen (2019), Afprøvning af midlertidige overgangsboliger med ICM-bastøtte til unge i hjemløshed - Afsluttende evaluering, VIVE

Berger, N., J. Høylfeldt-Thomsen og L. Fynbo (2022), Viden om traumebevidste tilgange i indsatser til socialt udsatte voksne – En vidensafdækning og skitsering af en prototype, VIVE

Behrens, M. J. (2017), A Review of Research - Designing the Built Environment for Recovery From Homelessness, Design Resources for Homelessness

Carlberg 2022, Baselineanalyse Svenstrupgård, Ikke publiceret.

Erkan, S. og projekt UDENFOR (2007), Vold mod hjemløse - hjemløses oplevelser af vold på gaden, projekt UDENFOR

FREMTIDENS HERBERGER

Model for udvikling af herberger der understøtter Housing First.

Pixiversion af foranalyse udarbejdet af Carlberg ApS v. Emma Nielsen og Nicolai Carlberg og CUBO Arkitekter v. Line Kristiansen og Sune Nielsen. Grafisk design: David Rønne. Fotografer: Massimo Fiorentino, Søren Østerlund, Fernando Andrade.

Foranalysen er udarbejdet i perioden marts til juni 2022 for Kirkens Korshær med støtte fra Realdania, Det Obelske Familiefond og Hjem til Alle Alliancen.

Hent den fulde rapport her:
www.kirkenskorshaer.dk

2022